

”Oman elämänmuotomme historia ja patrioottisen narraation loppu”

Filosofian maisteri Anu Lahtinen aloitti opintonsa vuonna 1994. Hän on harjoittanut jatko-opintoja Alankomaissa Groningenin yliopistossa ja laatii väitöskirjaa Fleming-suvusta Turun yliopistossa. Jukka Relander (MA) aloitti opintonsa vuonna 1988 ja on opiskellut Iossa Britanniassa. Hän on valmistelemaan väitöskirjaa 1970-luvun taistolaisliikkeestä Helsingin yliopistossa ja toimii tällä hetkellä YLE:n digi-TV:n toimittajana. – Haastattelu Tuomas M. S. Lehtonen.

■ *Mikä on historiantutkijan yhteiskunnallinen tehtävä ja vastuu?*

AL: Yksi historiantutkijan tehtävä ja mahdollisuus on toimia piikkinä ja suhtautua valtaan ja vallankäyttöön kriittisesti. Historioitsijan tulee toimia kaiken mahdollisen itsestään selvän kyseenalaistajana, ennakkoluulojen rikkojana. Minua kiinnostaa myös häviäjien ja erilaisten mahdollisuuksien etsiminen menneisyydestä eikä vain suurten voittajien ja erityisen merkityksellisten vaan eri tavoin tuhoutuneiden, hävinneiden tai sitkeästi arjessa sinnitelleiden historia.

JR: Onhan tutkimus jollakin lailla poliittinen tai yhteiskunnallinen teko. Tietysti on paljon hienoa perustutkimusta, jossa tehdään tarkka selvää jostain hyvin rajallisista kysymyksistä, jotka ei suoraan aukea mihinkään nykyaikaan ankkuroituvaan kysymykseen, vaan joka on tehty sen itsensä takia. Oma kysymyksensä on tutkimus, joka suoraan kommunikoi jollakin tasolla meidän aikamme kanssa. Mitä lähemmäs tullaan historiassa, sitä enemmän siihen tulee poliittisia ja identiteettityöhön liittyviä ulot-

tuvuuksia. Kysymme niistä käsin menneisyydeltä uusia kysymyksiä. Toisaalta on myös vastapositio, kun näitä purkaaksemme kysymme menneisyydeltä kysymyksiä. Kehästä on vaikea päästä ulkopuolelle ainakin lähimenneisyyden suhteen.

■ *Toisaalta Anun ja minun edustama alue eli keskiajan tutkimus on osaksi saanut näkyvyyttä ja tukea, koska se ymmärretään Eurooppa-legitimointina. Historian käyttöarvo voi ulottua yllättävän kauas menneisyyteen. Totta kai sitä on aina enemmän, mitä lähemmäs nykyisyyttä tullaan, mutta viattoman näköinen perustutkimus ei eikka ole aivan viatonta.*

JR: Jos ajattelee kielitieteilijöiden polemiikka Wiikin ympärillä, niin kampakeraaminen kausikin on lähimenneisyyttä. Mutta nykyhetken ankkuroituvien asenteiden tasolla on jotain sellaista, mikä pitäisi karkottaa tutkimuksesta mahdollisimman kauas. On tärkeätä myös, miten rajaamme tutkimuksellisen näkökulman. Se vaikuttaa suuresti siihen, mitä näemme. Jos esimerkiksi ajattelemme jotain politologista tutkimusta, niin se ottaa kaiken muun siitä annettuna kuten, että ihmisillä on ollut tällaisia ja tällaisia intressejä, ihmiset ovat toimineet tästä ja tästä motiivista käsin ja nyt katsotaan vain toiminnan poliittista kehikkoa. Mutta jos lähdetäänkin tutkimaan esimerkiksi, mikä motivoi tietyn aikakauden ihmisen liikkeelle, niin yhtäkkiä kaikki näyttää täysin päinvastaiselta. Tämä ongelma on myös suhteessa 70-lukuun. Sen takia tutkimuksen keskeinen tehtävä on asettaa asiat kontekstiinsa ja saattaa niitä yhteyksiinsä ja sikäli

valottaa tavallaan näkymätöntä ympäristöä tai tuoda näkyväksi tiettyä kysymystä ympäröiviä seikkoja.

■ *Eli voi sanoa, että läbihistoriaan pätee osittain sama, kuin esimoderneja maailmoja tutkittaessa eli etäisyyden otto ja toiseus. Entä mikä on tutkimuksen ja julkisuuden subde?*

JR: Historian ja julkisuuden raja kulkee suunnilleen puolivälissäni. Minusta on hyvä, että meillä on sellainen kulttuuri, että eri yliopistoihmiset ja tutkijat osallistuvat keskusteluihin. Keskustelussa he ovat osittain asiantuntijan roolissa itse tutkimastaan, osittain yleisessä ‘oppineen’ roolissa. Mitä julkisuuteen tai laajemman julkisen keskustelun alaisuuteen yleensä jostain tutkimuksesta päättyy, on yleensä väärin tulkittua ja jotain kummallista viihdettä, joka ei vie asioita eteenpäin. Yksi dimensio on se, että historia, mitä se oikein on? Se on oman yhteisön, yhteiskunnan, kulttuurin, elämän kertomista juurista käsin. Jos se ei ole julkinen asia, niin mikä on? Eli siinä mielessä me kerromme meidän yhteisöämme niissä teksteissä tavalla tai toisella.

AL: Kun olin vaihdossa Ruotsissa huomasi, että siellä historiantutkijat tunsivat kadottaneensa kosketuksen tavallisiin ihmisiin. He ajattelivat menneensä 70–80-luvulla niin monimutkaisiin teoreettisiin keskusteluihin, että historiantutkimus irtautui siitä, mitä ns. suuri yleisö ajattelee historian olevan ja mitä se haluaa historiasta tietää. Tässä mielessä suomalainen tutkimus ja julkisuus tuntuvat olevan lähellä toisiaan ja tutkimus näyttää kiinnostavan ihmisiä. Selkeä kontakti tutkijoiden ja yleisön välillä on olemassa, vaikka se välillä merkitsi sitä, että keskustelu luisuu jonkun julkikkeen väitöskirjan yksityiskohtien oikeellisuuteen.

JR: En tiedä pitäisikö ruotsalaisten ottaa oppia suomalaisista tai suomalaisten ruotsalaisista, kyllähän mekin voisimme enemmän käydä teoreettisia keskusteluita.

AL: Julkisuutta voi alkaa kovasti kaivata, kun oma tieteenteko on kovin jalostunutta ja samalla havaitsee, että se ei enää koske tavallista yleisöä.

TL: Voidaanhan Ruotsiin verrattaessa myös ajatella, että Suomessa eräät suuret historialliset tapahtumat ovat edelleen voimakkaasti läsnä. Eihän Suomessa ole päästy eroon vuosista 1918 tai 1939–44. Yksi modernin projekti on edelleen toteutumatta eli vapautuminen menneisyydestä. Taistolaisuushan on tämän tarinan jatkumoa. Eikö tämä ole yksi syy, että historia on julkisessa keskustelussa läsnä juuri sillä tavalla kuin se sattuu olemaan.

AL: Tämä tuli myös vastaan ruotsalaisten kollegoiden kanssa puhuttaessa. Itselle oli merkittävä kokemus, että heillä ei todellakaan ole sitä talvisotaa eikä sitä sisällissotaa. Maolaisuus ja taistolaisuus 1970-luvulla jäivät siellä vähemmän merkittäviksi.

JR: Historia on tavallaan tehnyt täällä valinnat puolestamme ja pakottaa meidät puhumaan siitä tietyllä tavalla ja tietyistä aiheista. Onhan siellä melkoisia solmuja.

■ *Onko 1500-luvun aristokratian tutkimuksessa kyse poliittisesta historiasta, kulttuuri- tai sosiaalihistoriasta vai onko sinun pakko nimetä sitä lainkaan?*

AL: Oma näkökulmani on Turun yliopiston kulttuurihistorian innoittama kokonaisvaltaisen historiatulkinnan tavoittelu, holistinen pyrkimys sanoa jotain keskiaikaisesta ihmisestä ja myöhäiskeskiaikaisesta tietystä ryhmästä kokonaisuutena, niiden elämäkokemuksesta ja itseymmärryksestä. Mielestäni se menee laajasti ymmärrettyyn kulttuurihistoriaan pikemmin kuin poliittiseen historiaan.

■ *Miten kulttuurihistoria eroaa sosiaalihistoriasta vai ovatko ne vain oppiaineita ja laitoksia eri yliopistoissa?*

AL: Turussa kulttuurihistorialle on ymmärrykseni mukaan ominaista kirjallisuustieteellisen ja kulttuuriantropologisen näkökulman läheisyys, mutta talous- ja sosiaalihistoriallinenkin näkökulma ovat läsnä. Tämä kokonaisvaltaisuus on ainakin minulle Suomen historian tutkijana ollut tärkein anti.

■ *Tällä hetkellä monissa maissa, mm. Ranskassa tutkitaan poliittista historiaa antropologisoiden eli vallan rituaalit ja vallan*

uec
buar
ve-
me

legitimiteetti nähdään antropologisessa viitekehityksessä, vaikka totta kai ne ovat edelleen poliittisia kysymyksiä. Perinteisestä poliittisesta historiasta tämä eroaa lähinnä siinä, että vallan legitimiteettiä ei pidetä annettuna. Eli ajatellaan, että valtapositiot on kaiken aikaan konstruoitava. Mutta tämä totaalihistoriallinen näkökulma on tietysti aika bankala, jos yrittää sanoa kaiken kaikesta. Ainakin väitöskirjan tekeminen voi silloin hiukan venyä, jos sen haluaa tyhjentää. Niinpä maailmaa on jotenkin pilkottava, jos haluaa saada siitä otteen.

AL: Ehkä lähin suuntaus itselleni on kulttuuri-, sosiaali- ja mikrohistoriallinen tutkimus Giovanni Levin tai Natalie Zemon Davisin tapaan. Mielestäni ylimalkaan koulukuntien ja oppialojen rajojen vetäminen on kovin ongelmallista enkä osaa aina nähdä niiden keskinäisiä eroja. Enemmänkin kyse on jatkumosta, jossa painotukset vaihtelevat.

JR: Jossain määrinhän historia on siinä mielessä ”tyhjä tiede”, että se ei itse määrittele omaa lähestymistapaansa. Jos puhutaan koulukunnista, näkökulmista tai lähestymistavoista, silloin kysytään mitä kainalosauvaa käytät: onko se sosiologia, filosofia, uskontotiede, joku mikä vaan. Näistä ns. lähitieteistä on hyvä kuljettaa metodeita historian tutkimukseen sisään. Mitään suuria koulukuntaidentifikaatioita ei mielestäni tällä hetkellä ole. Nykyään näyttää nuorempien tutkijoiden keskuudessa yleistyneen kysymykset siitä, miten johonkin on suhtauduttu, miten sitä on tulkittu. Asian itsensä sijasta tutkitaan asiaa ympäröiviä ideologioita, puheavaruuksia ja vastaavia.

■ *Onko meille tullut sosiologien tapaan hiukan lisää yhteisiä tutkimusklassikoita ja niiden luomaa tieteenalaidentiteettiä? Eikö historian tutkimukseen ole viime aikoina tullut enemmän elementtejä, jotka saavat historioitsijoiden puheen muistuttamaan aiempaa enemmän yhteiskuntatieteilijöiden puhetta? On olemassa tietty historian tutkimusta kommentoiva kirjallisuus, joka täytyy tuntea ainakin nimien tasolla. Käsittääkseni joku aika sitten ei Ranken lisäksi tarvinnut tuntea ketään ”yhteistä” mestaria 1970-*

luvulle saakka ja sitten tuli Marx. Mutta sen jälkeen on olemassa koko joukko historiankirjoituksen analyysoijia ja yhteiskuntateoreetikkoja tai miten heitä halutaankaan kutsua kuten Hayden White.

JR: Minulle tuli mieleen myös Giovanni Levi ja Michel Foucault ja vastaavat.

■ *Eli nyt on olemassa kansainvälisiä nimiä, jotka kokoavat keskustelua sen viitta-uskotteina, mutta ei ehkä kuitenkaan samalla tavalla kuin vaikka sosiologiassa.*

AL: Historioitsijoita on tietysti Thukydidesistä alkaen kaksi ja puolituhatta vuotta, mutta sosiologeilla ei ole niin pitkää perinnettä.

■ *Siis voidaan sanoa, että historia on menneisyyttä koskevana kertomuksen muotona ikivanha. Mutta eihän historia menneisyydestä aineistoja keräävänä tutkimuksena ole ihan yhtä vanha. Tosin sekin on hivenen vanhempaa kuin sosiologia.*

JR: Akateeminen historian tutkimus on yhtä vanha kuin porvarillinen yhteiskunta. Ranskan vallankumouksen jälkeen Berliinissä ja Pariisissa perustettiin oppituolit moderneihin yliopistoihin 1802–03 tai jotain sinne päin. Porvarillisen yhteiskunnan syntyessä tapahtui käänne, joka teki menneisyydestä historiaa, kun persoona ei enää ylläpitänyt jatkuvuutta biologisesti ja lineaarisesti, vaan jatkuvuus oli instituutioiden ominaisuus. Henkilöt saattoivat vaihtua, instituutiot pysyivät. Tämä loi akateemisen historiankirjoituksen muutoksena. Olen miettinyt lähitieteilevien ystäväni kanssa pohtiessa, on esimerkiksi olemassa ns. painonvartijasosiologia, jossa aikaa koskevat kysymykset rajoittuvat kysymyksiin ennen ja jälkeen eli on esimoderni ja sitten moderni, ja aikadimensio on olematon. Vastaavasti filosofeilla tietyn filosofin ajatteluprosessin kytkeminen omaan aikaansa jää aina tekemättä, vaikka se valottaisi uudella tavalla itse aihetta. Koska maailma ja tietty hetki, jossa elämme asettaa aina jollakin tavalla näkyvät kysymyksensä, vaikka Wittgensteinin logiikassa. Tätä alueelta löytyy historian oma juttu, joka on toisaalta kontekstuaalisoiva ja toisaalta prosessiin kytkävä. Historia tarkastelee asioita prosessin osana.

■ *Aikaisemmin historialla oli ilmeinen kansallinen tehtävä. Entä mitä on nyt?*

AL: Kysymys on kiinnostava erityisesti Suomen historian oppiaineen kannalta. Se on perustettu, koska on historiallisesti kohti itsenäisyyttään kehittänyt 'Suomi', joka ei enää olekaan niin itsestään selvä kiinnostuksen kohde. On merkittävää, tutkitaanko Suomen historiaa vai kansainvälisiin virtauksiin kytkeytynyttä alueellista historiaa esimerkkinä laajemmasta kehityksestä.

JR: Tämä tematiikka poikii myös uuden ongelman, minkälaisessa yhteiskunnallisessa prosessissa nyt elämme. En tarkoita tällä Euroopan unionin jäsenyyttä vaan yleensä kansallisvaltion romahtamista mentaalisenä horisonttina. Historiantutkimus on syntynyt samaan aikaan kuin kansallisvaltio. Historiantutkimus on itse ollut kansallisvaltion kertomus ja sen oma traditio. Mitä sille tapahtuu, kun tämä mentaalinen horisontti romahtaa? Huomaan esimerkiksi omasta puheestani, että minun on hyvin vaikea käyttää sanaa kansakunta. Minkä menneisyyttä sitten kerromme, kun ihmiset eivät enää ankkuroidu samalla tavalla paikkaan? Eurooppa on horisonttina kuitenkin liian väljä paitsi ehkä keskiajan tutkimuksessa.

AL: On olemassa säälittäviä esimerkkejä EU-projekteista, joissa on tilattu Euroopan historioita, jotka on tilattu juuri samassa mielessä kuin kansallisvaltioiden vastaavat eli että kerrotaan Euroopalle historia sen kehittymisen historiana. Useimmiten ne ovat väkinäisiä yrityksiä. Mutta vielä kansainvälistymisestä tutkijoiden omassa kokemushorisontissa siis siinä, että itse mennään ulkomaille tai lukee ulkomaista tutkimusta. Suomen historian tutkijana on ollut erittäin valaisevaa lukea samaa tematiikkaa koskevaan kansainväliseen tutkimukseen ja tutkijoihin. On hämmästyttävää, miten vähän tällaista on ollut aikaisemmassa tutkimuksessa. On käytetty vain suomalaista ja joskus ruotsalaista lähdeaineistoa vaikkapa keskiajan ja Ruotsin vallan ajan tutkimuksessa. Tietoisuus saman aiheen tutkimuksesta esimerkiksi Saksassa, Ranskassa ja Hollannissa puuttuu. Ei ole vertailua, onko samantapaisissa yhteyksissä päädytty samantapaisiin tai erilaisiin tuloksiin.

JR: Eihän tämä koske kaikkea tutkimusta, mutta pitkään hallitsi ajatus Suomen erityisistä ja siitä, että sen piirissä tapahtuneita prosesseja ei voi vertailla muun maailman vastaaviin.

JR: Kansallisvaltion ja kansakunnan hölymyminen mentaalisenä horisonttina on kylä johtanut myös tiettyyn tutkimukselliseen sirpaloitumiseen. Samaa aikaan kun eletty todellisuutemme sirpaloituu, myös menneisyytemme sirpaloituu. Nykyään nuoremmat tutkijat tekevät ammattimaisesti laadukasta, kansainvälisen vertailun kestäväää todella fragmentaarista tutkimusta pienistä aiheista, jotka pengotaan läpikotaisin. Tehdään todella hyvä tutkimus, mutta ei juuri lainkaan asemoida sitä muuhun keskusteluyhteyteen. Ei ehkä ole mitään, mihin ankkuroida sitä.

AL: Näyttää siltä, että laajempaa yleisöä edelleen kiinnostaa nimenomaan 'Suomi' ja 'suomalaisuus'. On olemassa melko iso kuuilu, mistä kenttä ja toisaalta tutkijat ovat kiinnostuneita. Tästä tulee helposti ylimielinen vaikutelma: kansa on vanhanaikaista eikä se tiedä, mitä sen tulisi oppia. Välillä on haastavaa, kun esitelmöi myöhäiskeskiajan eliitin kulutustottumuksista tai vallankäytöstä tai itseymmärryksestä, mutta ihmisiä kiinnostaa enemmän, aikoiko Klaus Fleming todella ryhtyä Suomen käskynhaltijaksi Puolan alaisuudessa.

JR: Yksi seuraus murroksesta on patrioottisen narraation romahtaminen, joka elää populaarissa keskustelussa, mutta ei akateemisessa yhteydessä. En tarkoita patrioottisella tässä yhteydessä pelkästään isänmaallista, vaan omaa viitekehystä kohtaan lojaalia asennetta. Yrityshistoriat ovat tässä mielessä patrioottisia narraatioita, samoin puoluehistoriat, yhdistyshistoriat ja jossain määrin myös marginaalihistoriat. Jos esimerkiksi saamelainen kirjoittaa saamelaisten historiasta, hän kirjoittaa patrioottisen narraation. Jossain määrin jopa feministinen naishistoria saattaa tehdä patrioottisia narraatioita. Tämä on käynyt jossain mielessä mahdolliseksi valtavirtatutkimukselle. Se tuottaa aina kriittisiä esityksiä.

AL: Oletko varma, että patrioottinen narraatio on todella kadonnut? Tunnistan itse-

ni sellaisen laatijaksi sekä marginaalihistorian että sukupuolijärjestelmän tutkijana eli feministisen narraation laatijana. Lähtökohdani on vakaumus asian tärkeydestä. Voisi olettaa, että tutkijoilla on jokin ankkuroiva viitekehys, vaikka se ei aina olisi aivan selvästi artikuloitu.

JR: Ehkä minulla luonteeni haraa vastaan patrioottista narraatiota. Siinä minä menetän enemmän kuin maailma. Olen ollut tekemässä kahta tilaushistoriikkaa ja yritin tehdä niistä kriittisiä eikä tilaaja välttämättä pelkäästään ilahtunut yrityksestäni. Kysymys oli, että kerro totuus, mutta vastaukseni ei palvellut tilaajan markkinointitarpeita. Mielestäni tämä on yhteydessä laajemmin länsimaisuuden tai länsimaisen yhteiskunnan kriisiin, jos ajatellaan 1960-luvun seurausta. Tällä hetkellä hegemoniaa ja valtaa ei edusta traditio, jota juhlimme, vaan se traditio, josta teemme kriittisiä esityksiä.

AL: Kriittisen esityksen kautta voi kuitenkin ottaa kohteen näkökulman, johon voi sitoutua ja se ei ole isänmaallinen kertomus tai vastaava. On olemassa jokin ydin.

JR: On toki, mutta se ei välttämättä näytty patrioottisen narraation muodossa siinä merkityksessä, että etsimme juuria jollekin.

JR: Jos ajattelemme patrioottista narraatiota naishistorian esityksenä, niin silloin se tarkoittaa tarinaa kuinka nainen vapautuu, kuinka tasa-arvo kehittyy.

AL: Tässä mielessä narraatio tai visio menneisyydestä muuttuu kuten nykyiset supersankaritkin paranoidimmaksi ja angstisemmäksi. Niillä saattaa olla idea siitä, mikä on tärkeätä, mutta ne ovat epävarmempia siitä, onko tapahtunut edistystä, edustaako itse välttämättä hyvää.

■ *Onko väliä sillä, onko historian tutkija nainen vai mies? Onko sukupuolinäkökulma läpäissyt meidän puheemme niin, että tutkijan sukupuolella ei ole merkitystä vai onko edelleenkin niin, että nainen tutkijana tulee tutkimuksessaan herkemmin kiinnittäneeksi huomiota tutkimuskohteensa sukupuolispesifeihin elementteihin?*

JR: On ja ei. Onhan meillä naishistorioitsijoita, jotka kirjoittavat yllättävän miehisestä

näkökulmasta ja on mieshistorioitsijoita, jotka ovat sukupuolikyseksille sensitiivisiä.

AL: Minun mielestäni esimerkiksi keskiajan tutkimuksessa tätä sensitiivisyyttä on havainto, että omituisella tavalla jopa lähteistä, joissa esiintyy naisia, ovat tulkinnassa naiset jääneet pois. Oma aineistoni pakottaa kysymään, miksi nämä asiat puuttuvat aiemmissä tulkinnoissa. Esimerkiksi avioliittostrategioista puhuttaessa naiset ovat pyyhkiytyneet sivuun. Mainitaan esimerkiksi, että se ja se mies nai tämän naisen ja sitten jatketaan käsittelemällä miehen tekoja eikä ole mitään perinpohjaisempaa analyysiä, mikä tämä nainen oli, mistä hän tuli, mistä kaikesta oikeastaan oli kysymys. Lähteet antaisivat mahdollisuuden tällaiseen analyysiin, mutta se sivuutetaan.

JR: Sehän on selvää, että vanhempi tutkimus on kirjoitettu äärimmäisen miehisestä näkökulmasta. Tietysti tässä on tapahtunut paljon muutosta. Mutta mikä olisi nyt spesifiä naisnäkökulmaa ja mikä sitten vain naishistorioitsijoiden tekemää kiinnostavaa historiaa?

AL: Minusta tämä on omassa aineessani muuttunut ihan viime vuosina. On alkanut ilmestyä artikkeleita, joita lukiessa hämärtyy, mikä on mies- ja mikä naispuolisen tutkijan laatima ja onko laatija erityisesti sukupuolinäkökulmasta asioita tutkiva vai ovatko hänen painotuksensa jotakin muita ottaen huomioon naishistorian näkökulman. Sehän riippuu myös tutkimusalasta.

JR: Tietysti vanhempi historia, joka painottui julkiseen sfääriin ja viralliseen toimintaan, luonnollisestikin keskittyi sen hallitsevaan elementtiin, siis miehiin. Tämä näkökulma on niin kapea, että mikä tahansa näkökulman laajennus on välttämätön. Naisnäkökulma voi olla sitäkin, että toimijassa tarkastellaan isompaa siivua kuin vain julkista roolia. Tällainen syventäminen ja laventaminen on oleellista. Keskeisin kimmoke tähän on tullut naishistoriasta.

■ *Jos ajatellaan populaarijulkisuutta, niin taitaa vieläkin olla uutinen, että sukupuolella on historia. Tämä ei tarkoita pelkäästään sitä, että naisilla on historiaa, vaan että sukupuolisuus on historiallista.*

JR: Olen itse harrastanut mieshistoriaa juuri feminismiin yhtenä versona.

■ *Aleksis Kivi -elokuvan ohjaaja Jari Halonen vaati taannoin alkuperäisten ja oikeiden suomalaisten esi-isiemme "ruotsalaisen sukkahousukulttuurin sijaan". Itse ymmärrän tekevänäni ennemminkin oman elämänmuotomme historiaa. Tämän elämänmuodon muotoutumiselle antiikin polis, keskiajan kirkollinen koululaitos ja yliopistot, Ranskan vallankumous ja saksalainen romantiikka ovat keskeisempiä kuin erätalonpoikien kaskisaubut. Totta kai myös suomalaisten raivaajien työ on osa sen vaiheita, mutta elämänmuodollemme kiistat sakramenttiopista ja siitä alkanut logiikan kehitys, kaksinkertainen kirjanpito sienalaisissa pankeissa 1300-luvulla tai englantilainen merenkulku 1600-luvulla ja tervan kysyntä ovat keskeisempiä. Ne synnyttivät instituutit ja verkostot, joiden sisällä me elämme halusimme sitä tai emme. Mitä mieltä*

olette: onko tärkeämpää kirjoittaa omien verisukulaistemme historiaa ja liittyä vanhatestamentilliseen jatkumoon, jossa sukuluettelot olivat historiankirjoituksen perusta vai onko tehtävä jo Voltairen peräänkuulluttamaa elämäntapojemme ja uskomustemme historiaa?

JR: Siis keskiluokkainen koulutettu kaupunkilaisväestö alkaa kirjoittaa itselleen omaa historiaa. Aiempaa kansallisesti relevanttia kirjallista ja historiallista maisemaa on hallinnut agraariproosa ja työväestön emansipoitumistarina. Urbanikulttuuri ja sen eri vaiheet 1900-luvun alussa ovat osin vielä vailla omaa historiankirjoitustaan.

AL: Niin minustakin elämänmuodon muotoutuminen ja vaihtuminen on itse asiassa modernin historian tutkimuksen peruskysymyksiä, vaikka puolustan silti erilaisien kadonneiden ja hävinneiden elämänmuotojen arvoa historian tutkimuksen kohteena. ■